

Motivace vzniku pocitace

- algoritmus - presny navod ci postup, kterym lze vyresit dany typ úlohy.

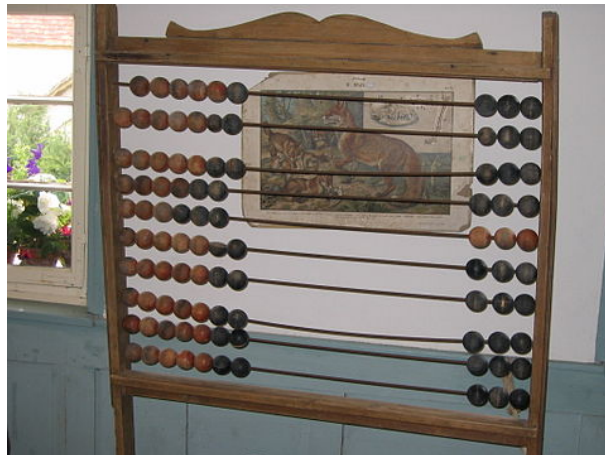
1 Motivace

- zprvu pomoc se slozitymi vypocty, pozdeji kancelarske prace jako jsou textove dokumenty a tabulky
- zautomatizovani neustale opakujicich se praci - clovek pri neustale stejne cinnosti chybuje

2 Prvni mechanicke pocitace

2.1 Abakus

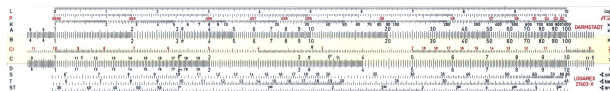
- jednoduché pocítadlo s posuvnými kulickami
- Vznikl před asi 5 000 lety v Babylonii jako deska s kamínky. Slovo abakus se skládá ze slova *abaq* nebo-li *prach*. Ve starověkém Řecku a Římě používali hliněnou desku do které vkládaly kamínky (*calculi*)

2.2 Logaritmické tabulky a pravítko

- V roce 1614 byla objevena nová metoda násobení a dělení za pomoci sčítání a odčítání. Po objevení se v Anglii začali stavět první tabulky.

- Po tabulkách přišli logaritmická pravítka, která se používala dalších 200 let (do 70. let 20. st.) ve školách a v technických oborech. Při práci s velkými čísly byla přesnost menší z důvodu zaokrouhlování. Skládalo se ze dvou pohyblivých částí. Součin bylo možno vypočítat součtem logaritmů čísel vyznačených na pravítku.

2.3 Mechanické kalkulatory

- První mechanický kalkulator vynalezen mezi 150 až 100 lety př. n. l. byl Mechanismus z Antikythery sloužil pravděpodobně k výpočtu polohy Slunce, Měsíce a planet. Skládal se z třiceti a více ozubených koleček.
- Roku 1623 Schickard sestavil mechanický kalkulator vyrobený z ozubených koleček z hodin. Uměl počítat a odčítat šesticiferná čísla.
- Další počítací stroj byl vyroben Pascalem roku 1642 který uměl také jen počítat a odčítat. Roku cca 1820 vytvořil Thomas první mech. kalkulator který uměl počítat, odčítat, násobit a dělit. Byl také i sériově vyráběn.
- Většina kalkulatorů byla stavěna na desítkové soustavě, která se obtížně implementovala.
- Nasledovaly derňe stítky a tkalcovské stavy.

3 První programovatelné stroje

- roku 1833 Charles Babbage předbehl svou dobu vývojem "Analytického stroje" který nemohl ve své době vyrobit. Analytický stroj se stal prvním univerzálním Turingovsky úplným počítacem *(lze napodobit jiné počítací bez nutnosti fyzicky upravit počítací)*. Jeho počítací měl pracovat s pevnou desetinnou částkou a padesáti-místnými čísly. Měl mít "sklad" *(paměť)* a "mlynice" *(procesor)*. Programy byly psány do derňých stítků.

4 Nultá generace

- první počítače této generace ve většině případů již používaly relé a pracovaly na kmitočtu ± 100 Hz. Díky druhé světové válce se tato oblast techniky výrazně posunula vpřed.

4.1 Z1

- práce na konstrukci začala již roku 1934 a dokončena byla roku 1936. stroj pracoval v dvojkové soustavě a neuměl podmíněné skoky. programy se psaly na derňové pásy (nosičem byl kinofilm). celý elektromechanický stroj byl dokončen až roku 1938. byl velmi poruchový tudíž prakticky nepoužitelný. považován za první počítač.

4.2 Z2, Z3

- po dokončení Z1 se německý inženýr Zuse vrhl na Z2 který měl 200 relé a mechanickou paměť ze Z1.
- Nasledovala spolupráce Zuseho a Schreyera pro vytvoření ještě výkonnějšího počítače Z3. Z3 byl zničen při náletech v roce 1944

4.3 ABC

- v říjnu 1939 sestavil americký profesor Atanasoff elektronický počítač ABC, který sloužil k řešení lineárních rovnic ve fyzice.

4.4 Colossus

- Colossus MK1 byl zkonstruován roku 1943 Thomasem H. Flowers jako prototyp desifrovacího počítače použit pro desifrování textu strojem Enigma. Používal vakuové elektronky.
- Colossus MK2 byl zkonstruován o rok později pro desifraci zpráv zašifrované přístrojem Lorenz cipher.

4.5 SAPO

- První počítač vyrobený v Československu. Název SAPO je zkratkou pro SAmocinny POčítač. Byl uveden do provozu roku 1957 a obsahoval 7 000 relé a 400 elektronek. Byl zvláštní ve dvou věcech: součástí každé instrukce bylo 5 adres (2 operandy, výsledek, adresy skoku v případě kladného a záporného výsledku) a měl 3 procesory, které pracovaly paralelně.
- O správnosti výsledku se hlasovalo. Výsledek z každého procesoru se porovnával, pokud se alespoň výsledek jednoho procesoru shodoval s výsledkem druhého procesoru výsledek byl prohlášen za správný; pokud se všechny tři výsledky neshodovaly, proces se opakoval.
- Tri roky po svém spuštění SAPO shorel. Z jiskřicích releových kontaktů se vzala louskavá olejka, kterým se relé promazávala.

5 První generace

- první generace již používala elektronky (relé jen v menší míře). Počítače byly vysoce poruchové, neefektivní a příliš nákladné. Neměly žádný operační systém ani progr. jazyky, programy se psaly na propojovací desky, později na derňe stítky a pásky. Byly vybaveny tiskárnou pro vytisknutí výsledku na derňí stítek. Za úspěch se považovalo ukončit výpočet bez poruchy počítače.

5.1 ENIAC a MANIAC

- Roku 1944 na univerzitě v Pensylvánii uveden do provozu elektronický počítač ENIAC. Na rozdíl od Z3 umožňoval vytvoření smyčky i podmíněné skoky a byl Turingovsky úplný. Prováděl až 5000 součtů za sekundu, ale byl energeticky velmi náročný, poruchový a jeho provoz byl drahý.

- MANIAC byl inspirovan od ENIACu, sestaven roku 1945 a zprovoznen roku 1952. Byl vyuzit k matematickym vypoctm popisujici fyzikalni deje a k vyvoji jadernych bomb.

6 Druha generace

- druha generace pouziva polovodicove soucastky - tranzistory. To zapricinilo zrychleni, zmenseni a spolehlivost pocitace ale i snizeni energetickych narok.

6.1 UNIVAC

- v roce 1951 prvnim seriove vyrabenym komercnim pocitacem. Paty vyrobeny kus úspesne predpovedel vysledky voleb.

6.2 EPOS (1 a 2)

- Roku 1960 byl spusten EPOS 1. Pracoval v desitkove aritmetice, v kódu, který umozoval automatickou opravu jedne chyby. V 60. a 70. letech se vyrabel i v mobilni verzi a byl vybaven operacnim systemem, assemblerem a prekladacem.
- EPOS 2 byl spusten dva roky po EPOS 1. Byl osazen tranzistory a konstruovan do stavebnicove formy - pro kazdy typ vyuziti se dal sestavit "optimalni system".

7 Treti generace

- Jiz pouzivala integrovane obvody. Zacalo se objevovat multiprogramovani - zatimvo jeden program ceka na dokonceni I/O operace, je procesorem zpracovavana druha úloha. Objevuje se take nový termin proces, první podpora multitaskingu. Krom velkých pocitac pres celou místnost (mainframe) se objevuji první mini- a mikropocitace.

7.1 IBM System 360

- Objevil se v rzných vykonnostních modelech, od modelu 360/20 az po 360/90, a vsechny mohly pouzivat shodny software. mohly pracovat jak s pevnou, tak take promennou delkou operand (dat). Vyrabeli se v tisicových seriích, a byly obrovským pokrokem v komercním využití.

7.2 Cray

- tehdy nejvykonnejší pocitac na svete Cray-1 (první superpocitac). S nastupem paralelních výpočt Cray-1 ustoupil a firma v roce 1995 zkrachovala.

8 ctvrta (dnesni) generace

- Charakterizuje ji mikroprocesory a osobní pocitace. Zmensil se procesor (drive slozeny z nekolika obvod), zvyšila se rychlost, spolehlivost a kapacita pameti, snížila se velikost a naklady. Zacinaji ustupovat mainframey a nahrazuji je osobní stolní pocitace (v roce 1981 uveden IBM PC) a laptopy. Ostatní výrobci zacinaji vyrabet pocitace shodne konstrukce jako "IBM PC kompatibilní". Prichazi era GUI, DOSu (prevazne MS-DOS), pozdeji MS Windows (zprvu postavene na DOSu, pozdeji na NT) a jinych operacních systemu jako je *System 1-9*, pozdeji nahrazen *macOS*, Unix/BSD, GNU/Linux, BeOS/Haiku, OS/2.

9 Budoucnost

- zatim se neví jakým smerem se vyvoj bude ubírat.
- první komercní kvantový pocitac IBM Q System One byl predstaven v lednu 2019.

